

Overdenking: 'Een nieuw begin?', zondag 15 maart 2026, RG Sommeldijk
ds J.W. Douwes

Lezingen: Jeremia 31: 31 – 34 en Johannes 12: 20 – 33. Erbij: Ps. 51

Gemeente,

Voor deze zondag heb ik bij uitzondering alvast vooruitgegrepen op de lezingen die horen bij Palmpasen: ik zag in het schema van diensten dat de volgende viering hier pas op Goede vrijdag zou zijn. Dan is de gelegenheid om deze mooie verhalen, die zo essentieel zijn voor de gang naar Pasen, te lezen en te behandelen, helaas alweer voorbij. Daarom vandaag alvast vooruit geblijkt naar die bijzondere laatste zondag voor het Paasfeest.

Het zijn ieder jaar opnieuw bijzondere dagen als in Jeruzalem het jaarlijkse Pesachfeest wordt gevierd. Vanuit alle windstreken trekt men naar de hoofdstad. Zingend, vol verlangen en vol verwachting. Het is de sfeer zoals je die kunt proeven als je deel uitmaakt van een grote massa op weg naar een bijzonder concert, een festival, een belangrijke sportwedstrijd.

Maar dit jaar is het anders dan anders. Er hangt iets in de lucht. Er is iets gaande. Naast de gebruikelijke feeststemming zijn de mensen vol van “het wonder van Bethanië”. Daar heeft Jezus zijn vriend Lazarus opgewekt uit de doden. En nu, zo vertelt men elkaar, is die Jezus zelf ook op weg naar Jeruzalem om Pesach te vieren.

Een grote en uitzinnige menigte haalt Jezus binnen. Ze zwaaien met palmtakken en roepen “Hosanna, gezegend hij die komt in de naam van de Heer!” Er zijn zelfs buitenlandse gasten, Grieken, die aan Jezus leerlingen vragen of zij Jezus kunnen ontmoeten. Een heuse internationale doorbraak. Jezus gaat viraal!

De kniezende Farizeeën hebben gelijk: de hele wereld loopt achter hem aan. Zo op het eerste gezicht zou men kunnen zeggen: Jezus zit in een mooie flow. Na al die moeizame maanden van ploegen en zaaien breekt voor hem nu eindelijk de oogsttijd aan. En dan spreekt Jezus dat opmerkelijke woord: “Waarachtig, ik verzeker u, als een graankorrel niet in de aarde valt en sterft, blijft het één graankorrel, maar wanneer hij sterft draagt hij veel vrucht.” Jezus ziet heel scherp dat het nu niet de tijd is om te oogsten maar dat juist nu de tijd is gekomen om te zaaien. Of beter gezegd: om gezaaid te worden. De enige weg waarlangs de graankorrel vrucht kan dragen is om in de aarde geworpen te worden. Barsten, verschrompelen, gebroken worden, sterven. Dat is wat Jezus in alle helderheid voor zich ziet liggen. De weg van de graankorrel. En niet alleen voor hem zelf. Maar ook voor ieder die hem volgen wil.

Dat lezen we in het volgende vers: wie zijn leven liefheeft die verliest het, maar wie in deze wereld zijn leven haat behoudt het voor het eeuwige leven. Zulke uitspraken doet Jezus vaker. Het is met een hebreuws woord een *masjal*, een rabbijnse vorm van allegoriseren om de zaken even heel scherp tegenover elkaar te zetten. Zodat we wakker schrikken en ons realiseren dat er echt iets op het spel staat. Dat de boodschap die Jezus brengt ons leven niet eenvoudiger maakt. Dat wij worden geroepen om de moeilijke weg te gaan in plaats van de makkelijke weg.

Er is iets in mij dat daarvoor terugschrikt. Wij zijn in onze cultuur er steeds meer op gericht om ons menselijk bestaan zo lang mogelijk gaaf en ongeschonden te bewaren. Mensen willen er zo lang mogelijk jong en vitaal uitzien en zijn bereid daar grote bedragen voor op tafel te leggen en ingrijpende operaties te ondergaan. Zodat we zo lang mogelijk glanzen, glimmen en stralen. Let er eens op hoe vaak dat woord tegenwoordig wordt gebruikt: gaaf!

De manier waarop we met ons uiterlijk om gaan zou ook een afspiegeling

kunnen zijn van onze innerlijke levenshouding. Dat we ook als het om ons hele leven gaat vaak proberen het ongemak, het offer te vermijden. In het Grieks van de pericoop die we vanochtend lazen zijn de letterlijke woorden van Jezus: hij die verliefd is op zijn ziel, wie dus een psycho-fiel is, die loopt het gevaar zijn ziel kwijt te raken. We kunnen soms zo bezorgd zijn om ons eigen hachje, dat we onze eigen gemoedsrust boven alles verheffen. We doen eigenlijk alleen nog die dingen, die ons een goed gevoel geven.

En zo krijgt het leven iets steriels. We blijven steeds vaker *in* onze comfortzone en vermijden het ongemak, de vuile handen. En kunnen het dan steeds minder opbrengen om een offer te brengen, een prijs te betalen.

En tegenover die houding van de ‘psychofiel’, de mens die vooral verliefd is op zijn eigen ziel, wordt in deze tekst de weg van de graankorrel gezet. De weg van het juist niet op jezelf blijven. Maar je in alle kwetsbaarheid te geven om tot volle wasdom te komen. Alleen wanneer wij ons zelf loslaten, onze leven durven verliezen kan er nieuw leven beginnen.

Als christen ben je eigenlijk altijd een tweemens. Zoals Simon Petrus bijvoorbeeld, die altijd twee namen met zich meedroeg. Petrus stond voor zijn nieuwe leven, Simon was en bleef de naam voor zijn oude bestaan. Je bent begonnen aan een nieuw bestaan maar je draagt ook altijd de oude mens met je mee. En zoals het nieuwe leven verder wil groeien zo mag ook de oude mens afsterven, verschrompelen.

In het boek ‘In de schoenen van de visser’ van de Australische schrijver Morris West zegt de hoofdpersoon ergens: “Ik heb gisteren een compleet mens ontmoet. Het gebeurt me niet vaak, maar als het gebeurt, zet het mijn leven in het volle licht. De prijs om echt ten volle en uit één stuk te leven is zo hoog dat er niet veel zijn die het licht of de moed hebben om die prijs te betalen. Het vraagt van je om af te zien van zekerheden en je met beide armen uit te strekken naar de risico’s van het menselijk bestaan. Het vraagt van je om deze wereld te omhelzen als een geliefde, zonder per se snel liefde terug te

ontvangen. Het vraagt je om te aanvaarden dat het leven pijn doet.. Het vraagt van je om twijfel en duisternis voor lief te nemen als dat de weg is waarlangs je diepere kennis kunt verwerven.”

De meest kostbare zaken in het menselijk bestaan zijn niet los verkrijgbaar. Ze zijn nooit zonder risico, zijn vaak ook vermengd met pijn, teleurstelling, moeite. We houden het op de weg van de graankorrel alleen vol als we bij alle ups en downs nooit het einddoel, de bestemming uit het oog verliezen. Iemand heeft eens gezegd: unless you find something worth dying for you're not really living. Je leeft pas echt, als je iets hebt gevonden dat je zoveel waard is dat je ervoor zou willen sterven.

Dat is ook wat we zien bij Jezus. Hij heeft nog maar net de weg van de graankorrel benoemd of het lijkt hem zomaar ineens bij de keel te grijpen. Dat lezen we in vers 27, waar hij een vers uit psalm 6 citeert: Nu ben ik doodsbang. Wat moet ik zeggen? Vader laat dit ogenblik voorbijgaan? Je proeft dat Jezus speelt met deze gedachte. De verleidelijke gedachte om de weg te kiezen van het comfort. Zich terug te trekken en om het ongemak, het offer, heen te leven.

En waar hij op zulke momenten op terug valt is gehoorzaamheid aan zijn roeping: Jezus heeft er een diep besef van dat zijn bestaan niet willekeurig is op deze aarde. Dat hij leeft met een opdracht, een roeping. Hij zegt: “Maar hiervoor ben ik juist gekomen. Laat nu zien hoe groot uw naam is Vader.” Daar verwoordt hij in een zin zijn missie. Door zijn leven te laten zien hoe en wie God is. En om die bestemming ten volle te bereiken is Jezus bereid de hoogste prijs te betalen. Unless you find something worth dying for you're not really living. Je leeft pas echt, als je iets hebt gevonden dat je zoveel waard is dat je ervoor zou willen sterven.

Wie zijn leven liefheeft die verliest het maar wie in deze wereld zijn leven haat behoudt het voor het eeuwige leven. Over dat haten van je eigen leven is in de christelijke traditie veel nagedacht. Augustinus onderscheidt tussen

gebruiken en genieten. En als genieten betekent dat je helemaal in iets of iemand opgaat dan reserveert hij die diepste vorm van genieten voor de omgang met zijn Schepper. Alle andere zaken in mijn leven mag ik met vreugde gebruiken als ik me er maar niet in verlies. Mezelf niet wijs maak dat mijn leven er van afhangt. Dat ik er niet aan vast zit, me er ook weer los van kan maken. En me bij alle genieten realiseer: ik beschik er niet over. Het is niet mijn bezit, het wordt me geschonken.

De Grieken klampen de leerlingen aan met de vraag om Jezus te mogen zien, te ontmoeten. Maar met zijn reactie in deze geladen spreken maakt Jezus duidelijk dat hij zich niet zomaar even laat ontmoeten en leren kennen. Hij is geen beroemdheid die je om een handtekening of een selfie vraagt. Je kunt niet zomaar in het voorbijgaan een graantje van hem meepikken. Voor wie hem wil zien, wil ontmoeten en werkelijk wil leren kennen is er maar één weg: zelf de weg van de graankorrel gaan. Jezus is alleen ten volle beschikbaar voor wie Hem echt wil dienen. Die niet even snel wil oogsten maar bereid is om te ploegen en te zaaien.

In een Joods verhaal loopt iemand een winkel binnen. Wat verkoopt u hier eigenlijk, vraagt hij? De engel achter de toonbank zegt: alles wat u maar wilt. Werkelijk, zegt de bezoeker, doe mij dan maar vrede op aarde, een einde aan onrecht, geen honger en voor alle vluchtelingen een huis. O, wacht even, zegt de engel. U begrijpt me verkeerd. We verkopen hier geen vruchten, alleen maar zaden....

Van Dietrich Bonhoeffer is de radikale uitspraak: als Jezus ons roept, dan vraagt hij ons om te komen sterven.

Sterven is de meest intense vorm van loslaten. Het is datgene loslaten waar we onze zekerheid in vinden. Waar we onszelf aan hebben gehecht, misschien onze identiteit wel aan ontlenen: ons leven. Onze opvoeding, die ene zonde die we koesteren, onze slachtofferrol, maatschappelijke status, spaarsaldo,

ons eigen gelijk, onze belangen, of, heel plat, ons bezit. Aan al die eigen zekerheden waar wij zo aan hechten mogen we sterven, daarvan mogen we los komen. In plaats daarvan worden we uitgenodigd ons toe te vertrouwen aan het onbekende. We worden meegenomen op de weg van de graankorrel die Jezus zelf ook ten einde toe heeft afgelegd.

Als we de 'weg van de graankorrel' op ons laten inwerken dan valt op dat de focus in deze woorden niet ligt op het sterven maar veel meer op het leven. Wie in de aarde valt en sterft, die draagt veel vrucht. Juist door te sterven aan ons oude bestaan ontstaat er ruimte voor een nieuw bestaan. Een nieuwe manier van leven die er écht anders uitziet.

Een leven dat werkelijk vrucht draagt, blijvende vrucht.

Een leven dat werkelijk tot volle wasdom komt en zo tot haar volle bestemming komt.

De veertigdagentijd is een goede periode om ons er in te oefenen oude patronen los te laten en stappen te zetten in het nieuwe leven. Een tijd van vasten én vieren.

Een tijd om

te vasten van je zorgen maken, en vertrouwen te vieren

te vasten van negativisme, en het positieve te vieren

te vasten van niet aflatende druk, en onverwachte vrede te vieren

te vasten van vijandigheid, en tederheid te vieren

te vasten van bitterheid, en vergeving te vieren

te vasten van ik-gerichtheid, en ontferming voor anderen te vieren

te vasten van de schaduwen van zorg, en het zonlicht van stil vertrouwen te vieren

te vasten van veroordelen, en Gods aanwezigheid in de ander te vieren

te vasten van ogenschijnlijke duisternis, en de realiteit van het licht te vieren

te vasten van vervuilende woorden, en woorden die reinigen te vieren
te vasten van ontevredenheid, en dankbaarheid te vieren
te vasten van ontmoediging en de hoop te vieren
te vasten van meningen die infecteren, en waarheden die ons oprichten te
vieren
te vasten van onverschilligheid, en gerechtigheid te vieren

Op de weg van de graankorrel.

Moge het zo zijn en worden,

Amen